

**Олег Ганьба,**

кандидат юридичних наук,  
Національна академія Державної прикордонної служби  
України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

## **ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ФОРМ ТА МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКОННОСТІ У ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ**

*Робота присвячена комплексному аналізу форм та методів забезпечення законності у діяльності Державної прикордонної служби України, з'ясуванню їх поняття, змісту та класифікації, а також обґрунтування додаткових критеріїв класифікації з урахуванням специфіки їх прояву у досліджуваній сфері.*

***Ключові слова:** форма, метод, законність, військовослужбовці, працівники, Державна прикордонна служба України.*

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Ключовим принципом у діяльності правоохоронних органів відповідно до Закону України «Про Державну прикордонну службу України» та Указу Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»», а також інших нормативно-правових актів є принцип законності [1, с. 3; 2].

Актуальність теоретико-правового аналізу форм та методів забезпечення законності у діяльності Державної прикордонної служби України (далі – Держприкордонслужби України) зумовлюється потребами розвитку відомства, спрямованого на створення системи інтегрованого управління безпекою державного кордону; впровадження європейських норм і стандартів у систему прикордонного контролю; удосконалення системи підготовки, комплектування, роботи з особовим складом Держприкордонслужби, його соціального захисту; підвищення ефективності системи запобігання та протидії корупції; забезпечення відкритості та прозорості діяльності відомства, про що більш конкретно йдеться у Стратегії розвитку Державної прикордонної служби,

схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1189-р [3].

Для підвищення ефективності правового регулювання проблем забезпечення законності у Держприкордонслужбі України, важливе значення посідає правова діяльність держави в цілому та безпосередньо самого відомства. Така діяльність знаходить своє відображення в законах, підзаконних нормативно-правових актах та в міжнародних договорах, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Ефективність реалізації зазначених нормативно-правових актів значною мірою залежить від дієвості форм та методів, що передбачаються цими актами.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор.** Наукові розробки зазначеної проблематики знаходять своє відображення у працях таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як: О. Ф. Андрійко, С. Д. Гусарева, М. С. Кельмана, В. В. Копейчикова, О. М. Музичука, О. Г. Мурашина, О. В. Негодченко, В. С. Нерсисянца, А. Ю. Олійника, О. Ф. Скакун, О. Л. Слюсаренко, А. А. Стародубцева та багатьох інших. Однак деякі теоретичні питання, пов'язані з аналізом форм та методів забезпечення законності у вузьких сферах діяльності правоохоронних органів, зокрема Держприкордонслужби України, не одержали належного комплексного висвітлення та аналізу.

**Метою статті** є з'ясування поняття та змісту, а також класифікація за авторськими критеріями форм і методів забезпечення законності у діяльності Державної прикордонної служби України.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** З метою більш детального дослідження форм забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України необхідно з'ясувати тлумачення та зміст терміну «форма» за допомогою відповідних інформаційних джерел. Так словники іншомовних слів, а також тлумачні словники зазначають, що форма (від латин. *forma* – зовнішність, устрій) – це зовнішній вигляд, обрис, контур предмета; зовнішній

вираз якого-небудь змісту; вид, тип, устрій, структура, система організації чого-небудь; зразок чого-небудь, шаблон, правило; спосіб існування змісту, його внутрішня структура, організація; спосіб здійснення, виявлення будь-якої дії; суворо встановлений порядок у будь-якій справі; установлений зразок чого-небудь тощо [4, с.725; 5, с. 634; 6, с. 665; 7, с. 906].

Юридична енциклопедія в свою чергу дає наступне трактування форми (від латин. *forma* – вигляд, зовнішність, устрій, різновид) – 1) зовнішній вигляд, обрис речі, дії тощо або зовнішній вираз певного змісту; 2) устрій, вид, тип, структура відповідного суспільства (соціальних, економічних, правових, організаційних тощо) утворень або процесів (наприклад, управління, судочинства, оплати, обміну), а також порядок чогось [8, с. 294].

А філософський енциклопедичний словник тлумачить форму наступним чином: форма – певна структура тощо [9, с. 687].

Щодо класифікації форм забезпечення законності, то в юридичній літературі, а саме в адміністративному праві існує поширений поділ їх на правові та неправові форми [10, с. 134; 11, с. 203] Такої ж думки притримується С. Д. Гусарев, який також виділяє правові та неправові форми [12, с. 19]. В свою чергу А. Ю. Олійник ширше деталізує вищезазначену класифікацію, відносячи до правових форм діяльності ОВС: правоохоронну, нормотворчу, правозастосовчу, а до неправових – організаційну, виховну, профілактичну [13, с. 8].

Вчені в галузі теорії держави і права С. Д. Гусарев, А. Ю. Олійник, О. Л. Слюсаренко пропонують наступну класифікацію неправових форм, поділяючи їх на такі види: 1) регламентуючі; 2) економічні; 3) контролюючі; 4) виховні [14, с. 54–55].

Враховуючи певну спорідненість форм забезпечення законності в ОВС та Держприкордонслужбі України, проаналізуємо правові та неправові форми, які подає О. М. Музичук, інтерпритуючи мною їх до сфери діяльності Держприкордонслужби України. Так до правових форм забезпечення законності можна віднести: а) видання відомчих нормативно-правових актів,

що регламентують діяльність Держприкордонслужби України; б) проведення службового розслідування; в) закріплення чіткого порядку прийому та звільнення військовослужбовців та працівників до (з) лав Держприкордонслужби України, тощо. До неправових форм забезпечення законності в сфері діяльності Держприкордонслужби можна віднести наступні: збирання інформації про протиправні дії військовослужбовців та працівників Держприкордонслужби України; здійснення гласних та негласних пошукових заходів; надання практичної і методичної допомоги керівному складу органів та підрозділів охорони державного кордону; поширення передового досвіду з питань забезпечення законності під час виконання службових завдань; участь в комплексних перевірках органів та підрозділів охорони державного кордону; розробка проектів нормативно-правових актів; організація взаємодії; збір та оброблення статистичної інформації про скоєні правопорушення персоналом Держприкордонслужби України; опрацювання доповідних записок, довідок за результатами перевірок, проведених в підрозділах охорони державного кордону тощо [15].

Викладену класифікацію пропоную доповнити ще й такою формою, як комбінована (змішана), яка включає елементи правової та неправової форм одночасно. Для прикладу: у ході перевірки відповідного органу або підрозділу були виявлені порушення вимог чинного законодавства, за результатами якої було проведено службове розслідування..

Слід зауважити, що поділ форм забезпечення законності на правові та неправові є необхідний для кращого розуміння змісту даних понять. Отож, узагальнюючи зазначене, до правових форм забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України пропонуємо віднести форми, які супроводжуються застосуванням норм права, виданням відомчих нормативно-правових актів тощо. Тобто вони є результатом певних правових дій. До неправових форм забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України належать форми, які не є «учасниками» правових відносин, а є

результатом проведення організаційних, контролюючих, правовиховних, профілактичних або інших заходів.

Щодо тлумачення поняття «метод», то словники іншомовних слів, а також тлумачні словники визначають, що (від грецьк. *methodos* – шлях дослідження, спосіб пізнання, вчення) – спосіб пізнання дійсності та її відтворення в дійсності; підхід до вивчення життя і його відображення; спосіб, прийом або система прийомів для досягнення якої-небудь мети, для виконання певної операції; спосіб дослідження суспільного життя тощо [4, с. 426; 5, с. 382; 16, с. 177; 7, с. 473–474].

Юридична енциклопедія тлумачить метод наступним чином – спосіб або засіб досягнення поставлених цілей, спосіб впливу на що-небудь тощо [17, с. 617].

А філософський енциклопедичний словник подає наступне поняття методу – (від грецьк. *methodos* – шлях дослідження, теорія, вчення) – систематизований спосіб досягнення теоретичного чи практичного результату, розв'язання проблем чи одержання нової інформації на основі певних регулятивних принципів пізнання та дії, усвідомлення специфіки досліджуваної предметної галузі і законів функціонування її об'єктів [9, с. 373].

В свою чергу А. Ю. Олійник пропонує під методами будь-якої діяльності розуміти способи, прийоми, засоби, які використовуються для досягнення поставленої мети і становлять зміст цієї діяльності [13, с. 9].

В правовій науці існують різні підходи до класифікації методів забезпечення законності. Так О. В. Негодченко поділяє їх на алгоритмізовані (всі види планів, що розробляються для вирішення правоохоронних завдань); договірні; силові; такі, що супроводжуються введенням особливих правових режимів; гласні та негласні; такі, що реалізуються державними та недержавними структурами тощо [18, с. 102–104].

В свою чергу вчені-адміністративісти класифікують методи управління та забезпечення законності наступним чином: правові; соціальні; політико-виховні; одноосібні (єдиноначальні) і колегіальні. Але більшого поширення

знайшла запропонована ними інша класифікація: універсальні методи (переконання та примус); адміністративні та економічні [19, с. 299–302].

А. А. Стародубцев до основних методів забезпечення законності та дисципліни в ОВС, які в повній мірі стосуються і Держприкордонслужби України відносить: створення належних умов для виконання службових обов'язків; виховання у персоналу високих моральних та ділових якостей, свідомого ставлення до виконання службових обов'язків; повсякденну вимогливість начальників до підлеглих, постійну турботу про них, виявлення поваги до їх гідності, забезпечення соціальної справедливості; застосування засобів переконання та заохочення (стимулювання); застосування до порушників дисципліни заходів державного примусу [20, с. 65].

Як показує практика, основними, на думку більшості вчених-юристів, є універсальні методи забезпечення законності: переконання та примус. Безперечно, з моральної точки зору та демократичних засад розвитку суспільства більш прийнятним є метод переконання, який спонукає військовослужбовців та працівників до усвідомленого дотримання всіх вимог чинного законодавства під час виконання службових завдань з охорони державного кордону України. Але є питання, в ході вирішення яких, дієвішим стає метод примусу, наприклад в ситуації термінової заміни військовослужбовця, який захворів і не може заступити в наряд та виконувати службові обов'язки.

Зважаючи на викладене, ми пропонуємо класифікувати методи забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України в залежності від напрямку їх діяльності (методи, що застосовуються в оперативно-розшуковій, адміністративно-юрисдикційній, господарській та інших видах діяльності). Окрім того методи також можна класифікувати залежно від складових елементів оперативно – службової діяльності: методи, що застосовуються під час несення прикордонної служби та методи, що застосовуються в ході здійснення прикордонного контролю. При цьому методи забезпечення законності під час здійснення прикордонного контролю можна

також класифікувати на методи, які застосовуються під час перевірки документів на право перетину державного кордону; методи, які застосовуються під час огляду вантажів, транспортних засобів тощо.

Як слушно зауважує О. Ф. Андрійко сукупність форм, методів та порядку діяльності щодо забезпечення законності називається системою засобів забезпечення законності [21, с. 348]. Цілком погоджуючись із зазначеною точкою зору можна констатувати, що форми та методи забезпечення законності перебувають у тісному взаємозв'язку та взаємозалежності один від одного. Так, форми забезпечення законності визначають стратегічні напрямки діяльності, якими керуються військовослужбовці та працівники Держприкордонслужби України в ході виконання службових завдань, а методи забезпечення законності втілюють в собі способи та засоби, які використовуються при цьому.

Таким чином, кожен метод має певну, визначену форму, а форма знаходить своє відображення в одному чи кількох методах. Окрім зазначеного їх об'єднує спільна мета – забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України, яка реалізується шляхом запобігання та своєчасного припинення правопорушень у сфері охорони державного кордону; нейтралізації причин, що їх породжують; притягненні до відповідальності винних суб'єктів; дотримання військової дисципліни; підтримання належного правопорядку в органах та підрозділах охорони державного кордону; виховання персоналу Держприкордонслужби України в дусі беззаперечного дотримання норм законодавства України тощо.

Щойно йшлося про кінцеву мету, яка об'єднує форми і методи, а саме – забезпечення законності, тому актуально буде проаналізувати і сам термін «законність», який юридична енциклопедія тлумачить як фундаментальну юридичну категорію, яка є критерієм правового життя особи, суспільства і держави. Вона виступає комплексним політико-правовим явищем, що відображає правовий характер організації суспільного життя, органічний зв'язок права і влади, права і особи, права і суспільства. Законність постає у кількох вимірах: як метод здійснення державою владних повноважень; як

принцип поведінки фізичних осіб у сфері права; як принцип побудови системи нормативних актів; як режим соціально – політичного життя. Отже законність – це правовий режим у державі, за якого діяльність державних органів, юридичних і фізичних осіб здійснюється відповідно до вимог закону. Змістом законності є вимоги загальності права, верховенства закону, рівності всіх суб'єктів перед законом, стабільності правопорядку, нормативної обгрунтованості правових рішень, охорони прав громадянина, єдності розуміння і застосування права, нагляду, контролю за виконанням закону та невідворотності відповідальності [22, с. 498–499].

В деяких російських тлумачних джерелах поняття «законність» ототожнюється з поняттям «верховенство закону» і тлумачиться як беззаперечне виконання законів і відповідних їм інших нормативно-правових актів усіма державними органами, посадовими та іншими особами. При цьому законність виступає важливою умовою демократії і правової держави [23, с. 214].

Ю. А. Ведерніков стверджує, що законність – це такий режим (стан) державного і суспільного життя, за якого забезпечується повне і неухильне дотримання і виконання законів, підзаконних актів усіма органами держави, громадськими організаціями, посадовими особами і громадянами [24, с. 343].

Оригінальну точку зору щодо трактування «законності» висловлює російський вчений – юрист В. С. Нерсисянц, стверджуючи, що законність – це сукупність різноманітних, але однопланових вимог, пов'язаних з відношенням до законів і до впровадження їх в життя. Головні з них наступні: по-перше, вимога точного і неухильного дотримання законів тими, кому вони адресовані. По-друге, вимога дотримання ієрархії законів і інших нормативних актів. По-третє, законність включає в себе беззаперечність закону, тобто вимогу того, щоб ніхто не міг відмінити закон, окрім органу, який його видав [25, с. 465].

Децю іншу позицію до тлумачення законності висловили М. С. Кельман та О. Г. Мурашин, наголошуючи, що законність – це суспільно-політичний



режим точного і неухильного здійснення законів та інших нормативних актів всіма суб'єктами суспільних відносин як у сфері правотворчості, так і в сфері реалізації правових норм; режим, яким забезпечується послідовна боротьба з правопорушеннями і свавіллям, всебічна охорона прав та інтересів особи, суспільства і держави. Законність виражає загальний принцип відношення суспільства до права в цілому, а тому її зміст необхідно розглядати у трьох аспектах: а) в плані «правового» характеру суспільного життя; б) з позиції вимоги загальної поваги до закону і обов'язків його виконання всіма без винятку; в) в аспекті домагання реального захисту і забезпечення прав, інтересів громадян і охорони правопорядку в цілому від будь-якого свавілля [26, с. 336].

Щодо виміру законності як правового режиму як у державі в цілому, так і у Держприкордонслужбі України зокрема, то законність визначається «...як режим (стан) діяльності всіх державних органів, посадових осіб, громадських об'єднань, політичних партій, підприємств, установ, організацій та окремих громадян, який ґрунтується на точному та неухильному дотриманні існуючого законодавства» [27, с. 171].

Наукові погляди сучасних вчених на правову категорію «законність» ґрунтовані на визнанні і беззастережному прийнятті найвищої цінності людини, її убезпеченні від свавілля владних інституцій та їх посадових осіб, тобто йде мова про законність, яка у вітчизняній літературі досить часто визначається правозаконністю [28, с. 365].

О. Ф. Скакун також наголошує, що сучасне розуміння законності в нашій країні відрізняється від попереднього (радянських часів) наголосом на двох її важливих властивостях: формальних характеристиках якості закону і відповідності закону праву тому це дало підстави окремим науковцям замінити термін «законність» на «правозаконність», наголосити на його похідності від термінів «право» і «закон», що охоплює всі сторони життя права – від його ролі у створенні закону й інших формальних джерел права до реалізації їх норм у

юридичній практиці, в тому числі і у сфері діяльності Держприкордонслужби України [29, с. 495].

**Висновки.** Таким чином, проведений нами аналіз понять «форма», «метод» та «законність» дозволяє узагальнити вищевикладений матеріал та сформулювати наступні визначення: форми забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України – це зовнішнє вираження змісту їх діяльності щодо забезпечення недоторканності державного кордону України та законності під час виконання службових обов'язків, організаційно впорядковане відображення різноманітних за правовою природою законних дій.

А методи забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України – це способи, прийоми, засоби, які використовуються військовослужбовцями та працівниками Держприкордонслужби під час здійснення професійної діяльності по охороні державного кордону України, спрямовані на дотримання прав і свобод людини та громадянина, на засадах справедливості, дотримання Конституції та законів, підзаконних актів їх відповідність реальним суспільним відносинам.

**Перспективи подальших розвідок у даному напрямку.** Викладене вище та запропоновані висновки сприятимуть подальшому поглибленому аналізу нормативно-правових актів, що закріплюють питання забезпечення законності у діяльності Держприкордонслужби України, а також ефективному розвитку та якісному прикладному використанню основних положень теорії форм та методів забезпечення законності у галузевих дослідженнях правоохоронної діяльності.

### **Список використаної літератури**

1. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 3 квіт. 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 27. – Ст. 208 // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 4. – Ст. 44.
2. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015.

3. Про схвалення Стратегії розвитку Державної прикордонної служби : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1189-р.
4. Сучасний словник іншомовних слів / [під заг. ред. Н. В. Тучиної ; уклад. Н. І. Нечволод]. – Х. : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – 768 с.
5. Новий словник іншомовних слів / Л. І. Шевченко, О. І. Ніка, О. І. Хом'як, А. А. Дем'янюк; За ред. Л. І. Шевченко – К. : Арій, 2008. – 672 с.
6. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. 42000 слів / О. А. Аматуні (голова редкол.) та ін. – К. : Видавництво «Аконіт», 2004 – Т. 3 : П – Я. – 2004. – 862 с.
7. Сучасний тлумачний словник української мови: 100 000 слів / За заг. ред. д-ра філол. наук, проф. В. В. Дубічинського. – Х. : ВД «ШКОЛА», 2009. – 1008 с.
8. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. – К. : Укр. енцикл., 1998 – Т. 6 : Т – Я. – 2004. – 768 с. : іл.
9. Філософський енциклопедичний словник / НАН України ; Інститут філософії ім. Г. С. Сковороди ; голова редкол. В. І. Шинкарук. – К. : Абрис, 2002. – 744 с.
10. Адміністративне право України: підруч. / [Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, О. В. Дьяченко та ін.]; за ред. Ю. П. Битяка. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
11. Колпаков, В. К. Адміністративне право України: підруч. / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 544с.
12. Гусарєв, С. Д. Конституційні основи формування в Україні правової держави та вдосконалення діяльності міліції : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / С. Д. Гусарєв. – К., 1994. – 20 с.
13. Олійник, А. Ю. Механізм, форми, методи та особливості забезпечення органами внутрішніх справ реалізації прав людини і громадянина : [лекція] / Олійник А. Ю. – К. : Нац. акад. внутр. справ України, 1997. – 32 с.
14. Гусарєв, С. Д. Загальна теорія держави і права (терміни, визначення, елементи змісту) / Гусарєв С. Д., Олійник А. Ю., Слюсаренко О. Л. – К., 1998. – 120 с.
15. Музичук, О. М. Умови, форми та методи забезпечення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ / О. М. Музичук // Право і безпека. – 2009. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/portal/soc\\_gum/pib/2009\\_1/PB-1/pb-1\\_28.pdf](http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pib/2009_1/PB-1/pb-1_28.pdf).

16. Новий тлумачний словник української мови : в 3 т. 42000 слів / О. А. Аматуні (голова редкол.) та ін. – К. : Видавництво «Аконіт», 2004 – Т. 2 : К – П. – 2004. – 926 с.
17. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2001. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с. : іл.
18. Негодченко, О. В. Основи діяльності органів внутрішніх справ України щодо забезпечення прав і свобод людини : [навч. посіб.] / Негодченко О. В. – Д. : Юрид. акад. МВС, 2005. – 164 с.
19. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. : у 2 т. / [ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Юрид. думка, 2004. – Т. 1 : Загальна частина. 2004. – 584 с.
20. Стародубцев, А. А. Організаційно-правові питання діяльності інспекції особового складу щодо зміцнення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.07 / Стародубцев Андрій Андрійович. – Х., 1999. – 185 с.
21. Андрійко, О. Ф. Поняття і система засобів забезпечення законності у державному управлінні / О. Ф. Андрійко // Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. – Т. 1. Загальна частина / О. Ф. Андрійко; редкол.: В. Б. Авер'янов (голова). – К.: Юрид. думка, 2004. – С. 345–348.
22. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол. : Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 1999. – Т. 2 : Д – Й. – 1999. – 744 с. : іл.
23. Большой юридический словарь / Под ред. А. Я. Сухарева, В. Д. Зорькина, В. Е. Крутских. – М. : ИНФРА-М, 1998. – VI, 790 с. – (Библиотека словарей «ИНФРА-М»).
24. Теорія держави і права : підручник / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю. А. Ведерніков. – К. : Ун-т сучасних знань ; Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2014. – 468 с.
25. Проблемы общей теории права и государства : учеб. для вузов ; под общ. ред. член-кор. РАН, д-ра юрид. наук, проф. В. С. Нерсисянца. – М. : Издат. группа НОРМА–ИНФРА. – М., 1999. – 832 с.
26. Кельман М. С. Загальна теорія держави і права : [підруч.] / М. С. Кельман, О. Г. Мурашин. – К. : Кондор, 2006. – 477 с.
27. Теоретико–методологічні проблеми законності / В. Ф. Сіренко, Є. Б. Кубко, С. Ф. Бобровник [та ін.] // Правова держава: ювіл. щорічник наук. праць / голов. ред. Ю. С. Шемшученко. – К., 1999. – Вип. 10. – С. 170–200.

28. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М. І. Козюбри. – К. : Ваіте, 2016. – 392 с.

29. Скакун, О. Ф. Теорія права і держави : підруч. / Скакун О. Ф. – 4-те видання допов. і перероб. – К. : Алерта, 2014. – 524 с.

*Рецензент – доктор юридичних наук Ляшук Р. М.*

Стаття надійшла до 23.09.2016

***Ганьба О. Б. Теоретико-правовий аналіз форм і методів забезпечення законності в діяльності Государственной пограничної служби України***

*Робота посвячена комплексному аналізу форм і методів забезпечення законності в діяльності Государственной пограничної служби України, визначенню їх поняття, змісту і класифікації, а також обґрунтуванню додаткових критеріїв класифікації з урахуванням специфіки їх прояву в досліджуваній сфері.*

***Ключевые слова:*** форма, метод, законність, військовослужбовці, працівники, Государственная пограничная служба України.

***Hanba O. B. Theoretical and legal analysis of forms and methods ensuring the legitimacy of the activity of the State Border Guard Service of Ukraine***

*The work is devoted to complex analysis of forms and methods that ensure the legitimacy of the activity of the State Border Guard Service of Ukraine, determining of their concept, content and classification, as well as justification of additional classification criteria taking into consideration the specific character of their manifestation in the study area.*

*The topicality of scientific work is determined by the needs for the agency development aimed at creation of the state border security integrated management system; implementation of European standards and norms in the system of border control; improvement of the system of training, recruitment, educational work of the SBGSU personnel, their social protection, etc.*

*The essence of such terms as "form", "method" and "legitimacy" has been analyzed based on scientific views of different scientists, the definitions given in the explanatory and foreign words' dictionaries and Legal Encyclopedia.*

*In addition to stipulation of universally accepted classification of forms and methods ensuring legality, additional criteria for classification of the concepts under consideration have been proposed taking into account the specificity of their manifestation in the study area.*

*The analysis conducted by the author allowed to summarize the presented material and to formulate valid definitions of forms and methods that ensure the legitimacy of the activity of the State Border Guard Service of Ukraine.*

*Thus, the forms that ensure the legitimacy of the SBGSU activity are external expression of their activity contents aimed at ensuring the inviolability of the state border of Ukraine and legality during performance of official duties, orderly*

*representation of diverse legal actions. The methods of ensuring legality in the activity of the State Border Guard Service of Ukraine are the ways, means and techniques used by the military personnel and civil employees of the SBGSU while performing their professional activity for protection of the state border of Ukraine aimed at respecting human rights and freedoms, based on justice, respect for the Constitution and laws and regulations, their conformity with real social relations.*